

Bydrage fan FFU-foarsitter drs. Tom Dykstra en drs. Sytze T. Hiemstra (skriuwer FFU) ornearre foar it mapke dat op 17 okt. 2019 oerlange is oan it *Committee of Experts* fan de Ried fan Europa

English

Ljouwert/Leeuwarden, Oct. 17 2019

For: The Committee of Experts of the Council of Europe for compliance with the European Charter for Regional or Minority Languages (in particular Article 8).

From: the "BoargerAksjegroep Sis Tsiis" (in which various Frisian organizations work together)

Education policy of the national and provincial government with regard to education in the Frisian language and the Frisian history

Did the Frisian language remain stable?

In the '6th Report of the Netherlands 2015-2018' it is concluded that the position of Frisian as the first language has *weakened* less strongly than expected (!!!), but has remained fairly stable. This was in response to the *Taal yn Fryslân* ('*Language in Friesland*') report from the Fryske Akademy, published in 2018. It states that from 1969 to 2017, the percentage of inhabitants with Frisian as their first language fell from 71% to 49% (!). Unfortunately, Dutch is increasingly being chosen for public under the influence of migration and the lack of adequate education in Frisian on the basis of a Hollandocentric "decency standard" in public spaces.

Legislation WPO and WVO 2014 is Frisian-unfriendly

The general interest of education in Frisian is reduced in legislation (*Primary Education Act* [WPO] and *Secondary Education Act* [WVO]) to a "school interest". It is de facto left to the schools themselves whether the legal obligation to provide Frisian education is (sufficiently) complied with or ignored. The *Council of State* ('*Raad van State*') and the *Consultative Body for the Frisian Language* ('*Consultatief Orgaan voor de Friese Taal*') have already protested against this in the past. In the meantime, a proposal has been adopted at the state level that schools are allowed to decide for themselves whether there is "support" for Frisian and whether education in it might require the school to take too much effort. In a "real" democracy (with a separation of powers), as with all other subjects, the government should not shift its legal responsibility for Frisian to the schools.

The "Policy Rule 2015" is aimed at maximum exemption options

The provincial *Policy Rule 2015* ('*Beleidsregel 2015*') for giving full or partial exemption from teaching in Frisian focuses on the status quo and not on the emancipation of language in education. With regard to the so-called attainment targets, (some) schools are given the opportunity *nót* to choose a school profile. And a school profile can also be chosen with *fewer* key objectives ('*kerndoelen*') for the course. First, the written skills such as *writing* and *reading* are then omitted, *regardless* of the language skills and abilities of the children. With other compulsory attainment targets such as Frisian (i.e. for other subjects or areas of

learning), it is "normal" that the school will fully include these (other) attainment targets in the curriculum. In those learning areas, students do get the chance to "*get as far as possible*".

The *Report Frisian Language Plan (Rapport Taalplan Frysk, 'It is mei sizzen net te dwaan')*, published in 2018, contains a thorough inventory of the consequences of this exemption policy: only a *third* of the schools for primary and secondary education take into account all the core objectives for Frisian in their educational program.

The very harmful *Policy Rule 2015 ('Beleidsregel 2015')* must therefore be scrapped as quickly as possible. After all, the school should not develop a program that is uniform for all pupils in advance, but should provide education at a *micro* level in such a way that the (language) differences within a class or group are taken into account (i.e., pedagogical-didactic alignment with the zone of the *adjacent* development of the child or student). We consider that a form of *discrimination*.

Equivalent attainment targets are necessary for Frisian

The core objectives ('kerndoelen') for Frisian in primary education and secondary education are *not substantively* equivalent to those for Dutch. In a multilingual education concept for the officially bilingual province of Fryslân, the Frisian language – for Frisian-speaking children also the home language – must have an *equal right* and *equivalent* position (see above) to ensure that *all* pupils also acquire sufficient knowledge and skills in Frisian. Also, with a view to the natural and necessary oral and written use of language in *public* spaces and other social domains.

With the arrival of children with an immigrant language, the Frisian language threatens to acquire the status of *immigrant* language in their own language area, while denying the objective that schools have to introduce pupils into *Frisian language*, culture and history (history of the *Frisians*).

With regard to *special* education (*Expertise Centers Act* ['*Wet op de Expertisecentra*'], abbreviated WEC]), the endorsed and therefore mandatory provisions of the *European Charter for Regional or Minority Languages* have not been *de jure* and *de facto* implemented either. That must improve quickly and thoroughly.

For *vocational* education (especially secondary ['*middelbaar*'] vocational education, abbreviated: MBO), there must be a legal *obligation* for the *Frisian* language, also at *exam* level, which corresponds to that for Dutch and English. Most of the pupils in Fryslân attend secondary vocational education and are strongly deprived in that area.

An active and mandatory supervision of Frisian by the Education Inspectorate is necessary

A negative attitude of the board and staff of a school towards Frisian, together with the controlling and coercive supervision of the education inspectorate on the results for *Dutch* (which are explicitly tested and published), lead to a situation that in the majority of schools Frisian education is actually ignored or (strongly) neglected. Frisian is not included in the compulsory *Final Test for primary education* ('*Eindtoets voor het basisonderwijs*') and is not one of the *compulsory* examination subjects in secondary education. It still happens that in the event of an impending qualification as a "weak" school, the education inspector advises the school to drop Frisian.

The *Frisian Language and Culture Agreement 2019-2023* ('*Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur 2019-2023*') states that the *Education Inspectorate* will take up its task for Frisian by paying attention to Frisian again in *regular* supervision. Until 2030 two thematic studies into the quality of education in Frisian will be conducted. However, this does *not* involve *yield-oriented* supervision at all!

The expectation that the attainment targets ('*kerndoelen*') for Frisian will be pursued or achieved by 2030 is devoid of any reality for this purpose without an *effective* government and education inspection policy. In that context, it is therefore necessary that the schools, based on their chosen language profiles (see: *Policy Rule 2015*), justify *each year* (based on objective and valid test data) which *results* the students have achieved and how the school takes the next step to be able to meet *all* Frisian core objectives in 2030.

Summarizing

The government policy pursued so far with regard to education in Frisian and Frisian history has been one of *looking away*. It was left to the schools themselves whether or not something of that education was and is being realized. Statements that Frisian education can be improved (national government) and that Frisian education is "fun" (provincial administration) are not followed at all by "really effective" measures. The provisions for Frisian contained in Article 8 of the *European Charter for Minority Languages* (1996) are still highly topical and are *not* being implemented, *poorly* or *far too slowly*. And that is *deadly* for the future of the *Frisian language* and for the knowledge and transfer of the own *Frisian history*. And therefore, also deadly for the *Frisian identity*.

De BoargerAksjegroep Sis Tsiis

=====

Nederlands

Ljouwert/Leeuwarden, 17 okt. 2019

Voor: het 'Committee of Experts' van de Raad van Europa voor de naleving van het *Europees Handvest voor Regionale of Minderheidstalen* (in het bijzonder artikel 8).

Van: de 'BoargerAksjegroep Sis Tsiis' (waarbinnen verschillende Friese organisaties *samenwerken*)

Onderwijsbeleid van de nationale en provinciale overheid (Fryslân) met betrekking tot het onderwijs in het Fries en de Friese geschiedenis

Is het Fries stabiel gebleven?

In de 6^e *Rapportage van Nederland 2015-2018* wordt geconcludeerd dat de positie van het Fries als eerste taal minder sterk is verzwakt dan gedacht (!!!), maar *redelijk stabiel* is gebleven. Dat naar aanleiding van het in 2018 uitgebrachte rapport *Taal yn Fryslân* van de Fryske Akademy. Daarin wordt vermeld dat van 1969 tot 2017 het percentage inwoners met het Fries als eerste taal teruggelopen is van 71% naar 49% (!). Helaas wordt ook steeds vaker onder invloed van migratie en het ontbreken van adequaat onderwijs in het Fries op grond van een hollandocentrische 'fatsoensnorm' in de openbare ruimte voor het Nederlands gekozen.

Wetgeving WPO en WVO 2014 is Fries-onvriendelijk

Het *algemeen* belang van onderwijs in het Fries wordt in de regelgeving (*Wet op het Primair Onderwijs* [WPO] en *Wet op het voortgezet onderwijs* [WVO]) gereduceerd tot een ‘*schoolbelang*’. Het wordt de facto aan de scholen zelf overgelaten of de wettelijke verplichting tot het geven van onderwijs in het Fries (voldoende) wordt nageleefd of genegeerd. De *Raad van State* en het *Consultatief Orgaan voor de Friese Taal* hebben daar in het verleden al tegen geprotesteerd. Ondertussen is op staatsniveau toch een voorstel aangenomen, dat scholen zelf mogen bepalen of er ‘draagvlak’ is voor het Fries en of het onderwijs daarin de school wellicht te veel *inspanning* zou vergen. In een ‘echte’ democratie (met een scheiding van machten) dient de overheid, net zoals bij alle andere vakken, haar wettelijke verantwoordelijkheid voor het Fries niet naar de scholen af te schuiven.

De ‘Beleidsregel 2015’ is gericht op maximale ontheffingsmogelijkheden

De provinciale *Beleidsregel 2015* voor het geven van *volledige* of *gedeeltelijke* ontheffing van het geven van onderwijs in het Fries is gericht op de status-quo en niet op de emancipatie van de taal in het onderwijs. Wat de zogenaamde kerndoelen betreft worden de scholen in de gelegenheid gesteld om daarbinnen *géén* schoolprofiel te kiezen. Of er kan een schoolprofiel gekozen worden met *minder* kerndoelen voor het vak. Als eerste worden daarbij de schriftelijke vaardigheden zoals *schrijven* en *lezen* geschrapt, *ongeacht* de taalvaardigheden en capaciteiten van de kinderen. Bij andere verplichte kerndoelen als het Fries (dus voor andere vakken of leergebieden) is het echter ‘normaal’ dat de school die (andere) kerndoelen onverkort in het onderwijsprogramma een plaats geeft. Bij die leergebieden krijgen leerlingen dus wel de kans om ‘*zover mogelijk te komen*’. Wij achten dat een vorm van *discriminatie*.

Het in 2018 uitgebrachte *Rapport Taalplan Fries* (*‘It is mei sizzen net te dwaan’*) bevat een grondige inventarisatie van de gevolgen van dit *ontheffingsbeleid*: slechts *een derde deel* van de scholen voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs houdt rekening met *alle* kerndoelen voor het Fries in hun onderwijsprogramma.

De zeer schadelijke *Beleidsregel 2015* dient dus zo snel mogelijk geschrapt te worden. De school behoort immers niet op voorhand een voor *alle leerlingen uniform* programma te ontwikkelen, maar dient op *mikroniveau* zodanig *gedifferentieerd* onderwijs te geven dat er wél genoeg rekening wordt gehouden met de (taal)verschillen binnen een klasse of groep (dus het pedagogisch-didactisch aansluiten bij de *zone van de naastliggende ontwikkeling* van het kind of de leerling).

Gelijkwaardige kerndoelen zijn voor het Fries noodzakelijk

De kerndoelen voor het Fries in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs zijn inhoudelijk *niét* gelijkwaardig aan die voor het Nederlands. In een meertalig onderwijsconcept voor de *officieel tweetalige* provincie Fryslân dient het Fries – voor de Friestalige kinderen ook de thuistaal – een *gelijkberechtigde* en *gelijkwaardige* (zie boven) positie in te nemen om *alle* leerlingen óók in het Fries voldoende kennis en vaardigheden te laten verwerven. Ook met het oog op het vanzelfsprekend en noodzakelijk mondeling en schriftelijk gebruiken van de taal in de openbare ruimte en andere maatschappelijke domeinen.

Door de komst van kinderen met een allochtone taal dreigt het Fries in eigen taalgebied de status van *allochtone* taal te krijgen waarbij de doelstelling wordt ontkend dat de scholen

dienen te zorgen voor het inleiden in de Friese taal, cultuur en de Friese geschiedenis (of: geschiedenis van de Friezen).

Met betrekking tot het *speciaal* onderwijs (*Wet op de Expertisecentra*, afgekort WEC)) werden en worden de onderschreven, dus verplichtende, bepalingen van het ‘*Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden*’ *de jure* en *de facto* eveneens **niet** geïmplementeerd. Dat moet snel en grondig verbeteren.

Voor het *beroepsonderwijs* (vooral het *middelbaar* beroepsonderwijs, afgekort: *mbo*) dient voor de Friese taal een wettelijke verplichting te komen, ook op *examenniveau*, die overeenkomt met die voor het Nederlands en het Engels. De meeste leerlingen in Fryslân bezoeken het mbo en worden op dat gebied sterk tekortgedaan.

Actief en dwingend toezicht op het Fries door de onderwijsinspectie is noodzakelijk

Een *negatieve* houding van bestuur en personeel van een school ten opzichte van het Fries leidt, samen met het controlerende en dwingende toezicht van de onderwijsinspectie op de resultaten voor Nederlands (die nadrukkelijk getoetst en gepubliceerd worden), tot een situatie dat het gros van de scholen het onderwijs in het Fries feitelijk negeert of (sterk) verwaarloost. Het Fries is namelijk **niet** opgenomen in de verplichte *Eindtoets voor het basisonderwijs* en behoort in het voortgezet onderwijs **niét** tot de verplichte examenvakken. Nog steeds komt het voor dat bij een dreigende kwalificatie tot ‘zwakke’ school de onderwijsinspecteur de school adviseert om het Fries maar te laten vallen.

In de *Bestuursafspraken Friese Taal en Cultuur 2019-2023* is opgenomen dat de Onderwijsinspectie haar taak voor het Fries zal oppakken door in het *regulier* toezicht weer aandacht aan het Fries te besteden. Tot 2030 zullen een tweetal thema-onderzoeken naar de kwaliteit van het onderwijs in het Fries uitgevoerd worden. Hierbij is echter in het geheel **geen** sprake van *opbrengstgericht* toezicht.

De verwachting dat de kerndoelen Fries in 2030 wel nagestreefd of gehaald zullen worden, is zonder een daartoe effectief controlerend beleid van overheid en onderwijsinspectie van elke realiteit gespeend. In dat kader is het daarom noodzakelijk dat de scholen op basis van de door hen gekozen taalprofielen (zie: *Beleidsregel 2015*) **elk jaar** verantwoorden (op basis van objectieve en valide toetsgegevens) welke *resultaten* de leerlingen hebben behaald en hoe de school een volgende stap zet om in 2030 aan *alle* kerndoelen Fries te (kunnen) voldoen.

Samenvattend

Het tot nu toe gevoerde overheidsbeleid met betrekking tot het onderwijs in het Fries en de Friese geschiedenis is er één geweest van *wegkijken*. Het werd aan de scholen zelf overgelaten of er iets van dat onderwijs werd en wordt gerealiseerd. Uitspraken dat het onderwijs in het Fries beter *kan* (kabinet; landelijke regering) en dat onderwijs in het Fries ‘fun’ is (provinciaal bestuur), worden in het geheel **niet** gevolgd door ‘echt effectieve’ maatregelen. De in artikel 8 van het *Europees Handvest voor minderheidstalen* (1996) voor het Fries opgenomen bepalingen zijn nog steeds uiterst actueel en worden **niet, slecht** of veel te **traag** ingevoerd. En dat is *dodelijk* voor de toekomst van het *Fries* en voor de overdracht van de eigen Friese *geschiedenis*. En dus ook voor de Friese *identiteit*.

De BoargerAkjegroep Sis Tsiis

